

Notranjec

GLASILO

„POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA NOTRANJSKO.“

Št. 8.

V Postojni, 10. aprila 1905.

Leto I.

Agrarci na dan!

Dr. Josip Vošnjak je pred dvajsetimi leti napisal veliko razpravo o agrarnem ali kmetijskem vprašanju. Očividno je ta prijatelj kmetov hotel ž njo poučiti merodajne ljudi o važnosti tega vprašanja; kajti sam pravi: „Silnega propada kmetijstva so v prvi vrsti krivi napačni nazori zakonodajalcev, kateri so razmere na kmetih prirejali po istem kopitu, kakor za druge stanove.“

Pred dvema leti se je zopet oglasil z daljšo razpravo ravnatelj kmetijske družbe g. Pirc in napisal o našem kmetijstvu tudi tele resne besede: „Pri nas na Kranjskem kmetovalec nele več ne izhaja, temveč že zdavnaj z izgubo kmetuje in edino od tod prihaja nazadovanje našega blagostanja ter propadanje obrti in trgovine. Kranjska dežela je danes le poljedelska, zato ob njenem propadlem kmetijstvu ne more procvitati ne trgovina in ne obrt. Naše kmetije teže ogromni dolgovi, ki od leta do leta v velikanski meri naraščajo; kranjsko kmetijstvo je bankerotno in naravna posledica je izseljevanje, ki mora vsakega rodoljuba navdajati z obupom.“ Tudi ravnatelj Pirc je imel pred vsem namen opozoriti merodajne osebe na pretečo nevarnost v kmetijstvu, ki je tekom zadnjih dvajset let preje nazadovalo kot napredovalo. Vendar pa se nam zdi, da je ravnatelj Pirc tudi istočasno zanesel na Kranjsko kal popolnoma novega gibanja, izvor novega kmečkega življenja: začetek agrarno-socijalne struje. Dr. Vošnjak je še mislil, da bodo kmeta drugi rešili, a Pirc odločno pravi: „Naše kmetijstvo povzdigniti je naloga in dolžnost kmetovalcev samih, a k tej nameri jih vzbuditi in vsposobiti ter jih v tem prevažnem delu podpirati in jim iti z vsemi možnimi sredstvi na roke, je sveta dolžnost vseh poklicanih. Samopomoč naj postane geslo naših kmetovalcev!“

Ako se ozremo danes po Notranjski, vidimo, da se zadnji čas naše kmetijstvo nagiblje k boljšemu. Omejuje se na živinorejo in mlekarstvo. V produktivnem združ-

ništvu vidimo že lepe sledove samopomoči. Veliko, veliko dela je še pred nami, da dosežemo svoje popolne cilje. Notranjski kmetovalci sicer nismo agrarci, kakoršni se organizujejo v političnih strankah drugih narodov, ker so pri nas živinorejci tudi delavci, velikokrat obrtniki in trgovci! Notranjske razmere so seveda precej druge kot v drugih kmetijskih deželah, zato ne smemo popolnoma posnemati delovanja drugih, ampak svoje delo uravnati samo svojim potrebam primerno. Iz že navedenih vzrokov in zaradi jako ugodne leže ob veliki svetovni železnici in ob sinjem morju Adrijskem sili Notranjska k industrijalizaciji živinoreje in mlekarstva. Z gospodarsko samopomočjo se ta naravni razvoj brezdvomno podpira in pospešuje, a to ne zadostuje. Treba tudi našo politiko urediti, in sicer po naših agrarnih potrebah.

Tudi pri nas naj se pred vsem reformuje potom zakonodajstva vzgoja in pouk našega kmetskega ljudstva, da zadobi tem potom ono podlago, na kateri si bo moglo iskati v samopomoči lepšo bodočnost. Z zakonodajstvom naj se pospešuje produkcija in izvoz naših pridelkov in postavnim potem naj se odstrani vse, kar bi nas utegnilo motiti in ovirati v naših podjetjih. Da se to zgodi, je neobhodno potrebno, da pridejo v vse javne zastope kot naši zastopniki možje, ki hočejo in morejo nevstrašeno delovati edinole v smereh, ki odgovarjajo našim razmeram. Danes zastopajo kmečke občine največ ljudje, ki nimajo nobenega smisla za zboljšanje našega kmetskega gospodarstva. Drugod ni tako; skoraj že po vseh deželah vidimo krepke kmetijske ali agrarne struje, kojih politika stremi po duševni in gospodarski neodvisnosti kmetskega stanu. Vse od one v „nemškem rajhu“ do one štajerskih „bauernbindlerjev“ krepko rastejo in pridobivajo bolj in bolj tehten upliv na javne oblasti in zakonodajstvo. Pri nas se je kmet do sedaj veliko premalo zavedal svojih državljanskih pravic; volil je le take poslance, ki mu jih je duhovščina usiljevala. Škoda zato bo moral trpeti sam. Da bo v prihodnje bolje, je naša dolžnost, delati za samostojnost in napredek kmetskega stanu.

Politične vesti.

Volitve dveh kranjskih deželnozborskih poslancev se vrše ta mesec. V kuriji veleposestva sta vsled smrti posl. Langer-ja in dr. Schaffer-ja dve mesti prazni. Volicev ni niti 90! Njihova volilna pravica ni toliko navezana na višino davkov, saj marsikateri kmet, obrtnik in drugi plača mnogo več davka kot oni, ampak na nekaterih večjih posestvih je neka stara predprava, da se štejejo med kranjska „veleposestva“. Niti 90 volilcev ni, pa smejo voliti 10 poslancev. To zastarelo in od leta do leta — ko se veleposestva razprodajajo in se torej njih število manjša — bolj smešno predpravico bi seveda rad videl vsak Slovenec že v grobu, sosebno ker se na njej drži 10 nemških poslancev, ki igrajo v našem deželnem zboru kot jeziček na tehtnici med liberalci in klerikalci seveda veliko ulogo. Nemških poslancev je skoro tretjina zbornice, prememba volilnega reda je brez njihovega privoljenja zakonitim potom nemogoča. S tem mora vsak pameten človek računati. Najboljše bi zdaj bilo, da si Slovenci veleposest osvoje, a Nemci imajo več kot polovico tako trdnih glasov, da je vsako upanje za enkrat izključeno. Da bi se malo pobahali s svojim „narodnjaštvom“ so klerikalci ponujali liberalcem kompromis, „Slov. Narod“ pa je izjavil, da bi se ti v slučaju, da bi bili njihovi glasovi bolj številni, že raje z Nemci pogodili. Notranjsko narodno ljudstvo se seveda ne briga za tako

visoko politiko in tudi ne prizna in ne pozna nobenih pogodb z Nemci. Kot tako pa ve tudi dobro presojati lažnjivo narodnjaštvo naših klerikalcev, ki se je prav značilno izkazalo zadnje dni na Jesenicah.

Na Jesenicah so Slovenci izvolili 14 častnih članov in s tem odbili za enkrat nemški napad. Proti temu sta se združili nemška tovarna in klerikalna stranka v Jesenicah. Nemški Luckmann in župnik Zabukovec sta z enakimi izjavami pritiskala na slovenske odbornike. To je dokazano: klerikalcem je več za njihovo vlado kot za jeseniško slovenstvo!

Avstrijski državni zbor je preložil glavno delo v odseke. V zbornici se že delj časa razpravlja zakon o prepovedi rajoniranja repe. Na Češkem in Moravskem pridelujejo kmetje mnogo sladkorne repe. Sladkorni tovarnarji, ki jo kmetom odkupujejo, skušajo seveda z vsemi sredstvi pritisniti cene. Dogovorili so se, da kupuje vsak fabrikant le v gotovem okraju (rajonu) tako, da je v njem edini kupec. Tu si fabrikanti ne delajo med sabo konkurence in skoro lahko narekujejo kmetom cene sladkorne repe. Kmetje se sicer družijo v zadruge, vendar te še niso dovolj močne in njihove zaveze ne obsegajo vseh prizadetih krajev, da bi mogla v veliki zadrugi združena skupina kmetov se zoperstaviti združenim tovarnarjem. Ponekod so si ustanovile zadruge same svoje sladkorne tvornice, da pride ves dobiček izdelka kmetom v roke. A vse to danes ne zadošča. Državni zbor hoče sedaj kmetom pomagati z

Listek.

Nekdanje postojnsko narodnjaštvo in šolstvo.

Piše dr.

Postojna nosi še dosti nemčurskih in birokratskih peg, dasi posebno zadnje minevajo od dne do dne. Štirideset let nazaj nas kar mraz pretrese, tolikanj žalostne so bile tu narodnostne razmere. Tedanji kasino je bil prava silovita nemčurska trdnjava. Možje, ki so se tam zbirali, so bili do cela prepričani, da je povsod drugod mogoče, da se takozvani Slovenci „okoristijo“ in dobe kako veljavo v socialnem in političnem življenju, nikdar pa ne v Postojni. Kakor drugod je posebno še Postojncem dopadla birokratska moč in jim tako zašla v dušo in telo, da vam morem še dandanes pokazati čisto navadne — sicer poštene — ljudi, katerim ne gre v glavo, da bi bil človek, ki zna tudi nemško, Slovenec. Da je birokratizem s posebno močjo slonel na Postojni, je najveljavnejši dokaz to, da Postojnci do najnovejšega časa niso bili gospodarji čez lastni svet. Kot gostje so hodili v svojo jamo, do malega da ne s klobukom v roki. Skrajni čas je bil, da se je to nekoliko predrugačilo. — Požurite se Postojnci, da to stvar doženete do kraja!

Najboljšo oporo je imel birokratizem na duhovščini. Več ali manj povsod drugod se je pridružila ista pri-

četku narodnega gibanja. Ne tako v Postojni. Zaman je bilo prizadevanje pokojnega očeta Bleiweisa omehčati nadutost v prid narodne probuje. Kasino in župnišče sta se dozdevala nepremagljiva. Nemško čvekajoči tržani so stali pred njima s klobukom v roki, pokojni odvetnik Bučar je bil osamljen. Toda v svoji zmagoviti dozdevnosti prezrli so narodnjaki moža, ki klobuka ni nosil v roki in ta je bil tržan Lavrenčič. Očetov duh se je preselil na otroke in tej rodbini gre v prvi vrsti zasluga za vzbujo narodne zavesti v Postojni. Ta je porušila birokratsko-farovško moč, ki se je zbirala v kazini.

Ljudsko in narodno zavest so tlačili največ s tem, da so imeli šole v rokah. Kdor ni skušal nekdanje šole, ta si ne more predočiti, s kako grdo silo so teptali mogočnjaki, ki od vzgojeslovja niti sluha niso imeli po nedolžnih otrocih. Vi „Domoljubovci“, ki se sedaj hlinite kmetom in nižjim slojem, ki pravite, da ste njih pravi prijatelji, poslušajte, kako ste podučevali. In ti kmet čuj, kako se je tvojemu otroku v šoli godilo, ko so imeli farovski prvo besedo v šoli in posnemi iz tega, kaj te čaka, ko bi jim tvoja deca prišla zopet v roke.

Do leta 1847 je bil nastavljen mlad črnkast katehet. Njemu so minule cele ure s tem, da se je le pretepalo. Dobri cerkovnik Jakob, katerega smo nazivljali „familias“, ni bil za to, vsled česar je moral iti. Mesto njega pa si je naročil katehet iz Ljubljane veliko mršavo pošast, ki se je sama hvalila, da se mora po-

zakonom, ki bo prepovedal sladkornim fabrikantom vsako združevanje proti kmetom in postavil visoke kazni zoper to, da si tovarnarji razdelijo po okrajih (rajonirajo) nakup sladkorne repe.

Kriza na Ogrskem je sedaj že tako zamotana, da ji nihče ne ve izhoda. Cesar je bil sicer v Budimpešti pa ni mogel Madjarov prav nič omajati. Ponujalo se jim je veliko, a ko so že vsi mislili, da pride do sprave, so nespravljeni člani neodvisne stranke razdrli vsako pomirjenje. Cesar je, ko so bili odklonjeni njegovi pogoji, takoj odpotoval na Dunaj. Ogrski državni zbor bo sedaj sestavil na cesarja neko slovesno izjavo — „adresa“ imenovano, v kateri bo navedel vse, kar Madjari zahtevajo od svojega kralja. Ker ni nikomur mogoče sestaviti novega ministrstva, začasno vodi posle še grof Tisza.

Na Ruskem je položaj še vedno slab. Edina vesela vest iz zadnjih dni je, da je odstopil vrhovni cerkveni poglavar Pobjedonoscev, ki je vodil vse rusko nazadnjaštvo in je zato sokriv žalostnih ruskih razmer.

Rusko-japonska vojna.

Z bojišča ne dohaja mnogo novih vesti. Po usodopolni bitvi pri Mukdenu so se pričeli ruski voji umikati ob železnici proti severovzhodu, le pri Tjelinu je še prišlo do malega spopada z zasledujočimi Japonci.

Od tedaj pa se vrši umikanje v miru, ker Japonci zaostajajo, in tako utegnejo Rusi v kratkem že zavzemati nove pozicije ob reki Sungari, ki jih mislijo braniti za vsako ceno. Beležimo vest, da so se Japonci znova pojavili na obeh krilih ruske armade in da jo nameravajo zopet obiti. — Med tem kolonizujejo Japonci polotok Korejo, zidajo železnice in urejajo upravo.

Rusko brodovje se nahaja menda v Indijskem oceanu; njega nalogo smatrajo večinoma za skoro neizvedljivo; ko je bilo odplulo iz domovine, je pač kazalo za Ruse na morju mnogo bolje nego sedaj. Če se temu brodovju ne posreči nasprotnika popolnoma uničiti, utegne priti samo v zelo nevaren položaj, ker je navezano glede kurjave na premog, ki ga ima na svojih prevoznih ladijah, in s katerim bode moglo le še kakih 8 tednov izhajati. Rusko brodovje mora pluti skozi ožine med Sundo-otoki, ako hoče dospeti po najbližnji poti do Vladivostoka. Tukaj sem so jim prišle japonske ladje že naproti, naprej pa se ne upajo, da se ne oddaljijo preveč od domovine.

Vesti o miru se v zadnjem času pojavljajo bolj pogosto kot kedaj; kljubu temu pa se izkušata nasprotnika denarno okrepiti. — Tako so Japonci pravkar z lahkoto dobili v Ameriki in na Angleškem pod dokaj ugodnimi pogoji posojilo v znesku 750 milijonov kron; ruska vlada pa si je najela doma 500 milijonov kron. Vojna se bo torej še nadaljevala.

kazati pod njegovo roko otroku kri, če ga drugikrat naseka. Prilike je imel dovelj izkazovati svoje junaštvo. Vsaka malenkost je zadoščala, da se je otroka pretepalo. Dva učenca sta bila po nedolžnem ovajena, da sta razdrila tičje gnezdo. Vzlic temu jih je poklical siloviti Špinar k tabli, ki sta služili za kulise, in revčka sta morala pretrpeti vsak po deset udarcev z brezovko. Vrhu tega sta dobila še vsak pa en mesec hišnega zapora. Minilo je kakih 10 dni, ne da bi bil zopet kak povod za pretepanje. Katehet je jel radi tega na slepo pričetkom ure izprašavati, ako je kdo opazil, da bi bila kaznenca hišni zapor prelomila. Nihče se ne oglasi. Toda katehet hoče imeti pretep in pesti otrokom, da bi povedali, so li videli kaznjence izven šolskih pohodov. Končno je res izsilil iz otrok to, kar je hotel. In zopet sta jih dobila vsak po dvanajst in to še po nezaceljenem.

Tako ni bilo ure brez pretepanja. — Kanci krvi so se vedno poznali na tleh za tablam. Tepeni pa so bili zgolj bedni revčki, ki so ponajveč prihajali iz oddaljenih vasi v šolo. Nam, ki smo bili iz dobrih hiš in imovitih staršev, se kaj enakega ni pripetilo. Neko liko bolje je bilo za dekletca, kajti teh ni mazal Špinar, ampak katehet sam. V to svrho so morale iti po končani šoli v kaplanijo, kjer je katehet sam opravljal službo „familiarja“ in gotovo tudi bolj pazil, kam da vdari. V šolo so namreč hodile tudi dekleta, ki so bile po petnajst in tudi šestnajst let stare. Ta „privatissi-

mum“ kateheta je dal pa tudi povod, da je bil isti nenadoma prestavljen v Idrijo. Glavno zaslugo za iznenadno prestavljenje si je pridobil pri nekem zdravem in krepkem dekletu.

Tudi razlika med tedanjimi in sedanjimi šolarji. Bili so med nami v prvem razredu, ali kakor se je takrat reklo: v „Untere“ tudi dvajset- in še večletni. Najstareji med nami je bil „Martin Penko von Rakitnik“. — Ko se je prvi semester prenehal, smo imeli več dni počitnic. To je bilo vselej za konec predpusta. Ko smo se zopet sešli, nas je gospod učitelj po abecednem redu klical, in vsak se je moral oglasiti z besedo „hier“. Ko je prišel na vrsto „Martin Penko von Rakitnik“, se ni nihče odzval. Gospod učitelj vpraša: „nicht hier“? In vstane mali Janez Lemut iz Rakitnika in pove na glas: „Ga ne bo več, se je oženil“. In to je bila resnica. Medtem ko je hodil Martin v šolo, so stariši vkrenili, da bolj kaže Martina oženiti, kakor ga pošiljati v šolo. Učenec iz prvega razreda je bil obljubljen in oklican in zadnje dni predpusta poročen. Preden sem jaz zapustil šolo v Postojni, so še Srebotnjaka iz Orehka in obadva brata Bekerja iz Prestranka, moje sošolce, k vojakom potrdili.

Stare šole ni več. Sredi ličnega trga blesti na vzvišenem mestu novo poslopje, ki nadkriljuje vsa druga. Ljudje so postali bolj neodvisni in ne dajo se več pretepati.

Novice.

Deželni predsednik baron Hein je prišel 5. t. m. v Postojno in nadzoroval c. kr. okrajno glavarstvo. V četrtek dopoldne so se mu predstavili vsi uradi, g. župan s svetovalci, trško oskrbništvo, predsednik krajnega šolskega sveta itd.

Umrli je na svojem gradu v Ravnah pri Šmihelu na Notranjskem v starosti 56 let grof Hugon Hohenwart, sin bivšega ministra in svoječasnega slovenskega poslanca. Truplo se prepelje na Dunaj.

Odlikovan je s pohvalnim izpričevalom in remuneracijo orožniški postajevođa g. Martin Mihevc v Ljubljani — rodom iz Logateca — radi junaštva, s katerim je rešil neko žensko iz ognja.

Naš listek. Odličen notranjski rodoljub nam je poslal spomine nekdanjih dnij. Vemo, da i naše ljudstvo rado bere to, „kar je nekdanj bilo“, zato tem raje pri našamo njegove doneske h krajevni zgodovini.

Posnemanja vredno! Naš rojak g. Milan Žnideršič iz Matenje vasi pri Postojni nima le na svojih pošiljativah narodnega koleka, ampak ima tudi na lastnih dopisnicah in pismih natisnjeno pripomnjo: „Dopisi naj se blagovolijo kolekovati“.

Mrtvega otroka v škatlji so našli dne 30. m. m. v Št. Vidu pri Vipavi. Škatljo je privlekel od nekod nek pes. Otrok je bil prezgodaj rojen. Orožniki se trudijo, da bi dobili mater, a kolikor nam je znano, do sedaj brez uspeha.

Koncert v korist Ciril-Metodove družbe, katerega sta priredila dne 2. aprila t. l. ženska in možka podružnica postojnska v „Narodnem hotelu“ se je prav izborno obnesel. Udeležba je bila nepričakovano velika. Čisti preostanek za Ciril-Metodovo družbo je znašal 210 kron.

Generalsko potovanje. Dne 7. majnika pride v Postojno 22 generalov, 15 štabnih in 11 družih častnikov. Poleg teh bo tudi večje število vojaških uradnikov in slug. Konj bodo imeli 131. Cesar je generaliteti prepustil za čas potovanja oddelek svoje dvorne kuhinje. V to svrhu napravljen kuharski voz, podoben vozem za prepeljavanje pohištv, bo obsegal vse udobnosti potujoče dvorne kuhinje. Bivanje v Postojni je določeno do 12. majnika, potem odpotujejo v Sežano.

Prve letošnje lastavice smo videli v Postojni dne 30. marca.

Z občinskimi volitvami v Št. Vidu pri Vipavi, o katerih smo svoj čas že poročali, se peča zdaj državno pravdnštvo. Že takrat smo omenili, kaka agitatorska sredstva so se uporabljala. Sedaj toži državni pravnik znanega klerikalnega agitatorja iz Orehovice, da je hotel podkupiti nekega volilca s tem, da mu je preplačal vino za 8 h pri litru.

Požar je nastal 27. pr. m. na gmajni Ivana Povha iz Klenika v takoimenovanih Grižah. Ker je po tleh obilo starine se je ogenj hitro razširil v obsegu več hektarov. Posebne škode požar ni napravil.

Roparski napad. Jernej Milharčič, posestnik in gostilničar iz Hruševja je peljal v Koprivnico krompir. Med potjo se mu je pridružil neki tujec, kateri mu je še pomagal prodajati krompir. Nazaj grede ga je počil s kamnom po glavi in mu vzel ves denar za prodani krompir, kakih 100 kron. Milharčič je obležal na cesti z razbito glavo. Upanje je, da okreva.

Sredstvo zoper tuberkulozo (jetiko) je iznašel živinozdravnik Josip Levi, profesor notranjih bolezni na živinozdravniški visoki šoli v Milanu. On trdi v pismu, katerega je pisal svojemu kralju, da se mu je posrečilo najpreje s poskušnjami na živalih dokazati zdravenje jetike, nato pa pri ljudeh. Pravi tudi, da je s svojim sredstvom popolno ozdravil ljudi, ki so bili že hudo bolni na jetiki. Če se Levijevo sredstvo res izkaže v vsakem oziru dobro, potem lahko trdimo, da je znanost rešila najmanj petino vsega človeštva prezgodnje smrti.

Narodni kolek na Češkem. Shod zastopnikov čeških občin, ki se je vršil nedavno v Pragi, je sklenil pozvati vse češke občine, da naj z vsem svojimi močmi razširjajo narodni kolek. Govornik dr. Baxa je opozarjal občinske činitelje na to, da naj osobito v društvenih organizacijah zastavijo svoj upliv, da se narodnega kolka čim največ razširi. Od občin odvisi, ali se bode to novo podjetje vživel in prineslo češkemu narodu to, kar se od njega pričakuje. Češke občine naj stopijo v ozki stik z „Narodnim svetom“, in sicer na ta način, da ima vsaka občina svojega zaupnika, ki ima nalogo, izvrševati to, kar mu naroča „Narodni svet.“ Mnogi narodni občinski uradi so že naročili večje množine narodnega kolka, ki ga rabijo na vseh svojih listinah in dopisih, ob enem ga prodajajo strankam, da kolekujejo vsako ulogo. „Narodni svet“ je naprosil vsa narodna društva, da ga rabijo na društvenih legitimacijah, dopisih, na vstopnicah k vsem družabnim priredbam in da ga članom priporočajo. Vsak dan je čitati v čeških listih, da je par društev: sokolskih, strokovnih, gasilnih, ženskih itd. vsprejelo v svojo upravo narodni kolek. Nekatera so celo sklenila, da dopisa brez kolka ne sprejemajo. Tudi naša „Družba sv. Cirila in Metoda“ bi mogla pričeti s tako akcijo: zaupanje in ljubezen slovenskega občinstva do nje vkljub vsem homatijam ni padlo, ampak celo zrastle, saj vsakdo ve, da je povsod znak življenja in napredka, kjer se energično začne pometati smeti in staro šaro.

Prosveta.

Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev s sedežem v Ljubljani se je osnovalo pretečeni teden. Za predsednika je izvoljen urednik „Ljubljanskega Zvona“ gosp. dr. Zbašnik. Potreba za tako društvo je bila že zdavnej tu. Odborova dolžnost je, da popravi zamujeno in zagotovi novi organizaciji nele trden obstanek, ampak tudi stalen napredek.

„**Glasbena Matica**“ v Trstu. Tržaški Slovenci so imeli zadnje praznike za svoje goste Ljubljance. S posebnim vlakom se je pripeljalo v Trst iz Ljubljane okoli 600 izletnikov, med katerimi je bilo okoli 150 pevcev in pevk. Koncerta, ki jih je priredila ob tej priliki v tržaškem Narodnem domu „Matica“, sta vsestransko krasno vspela in nemalo pripomogla k probuji narodne samozavesti tržaških Slovanov. Zdi se nam jako umestno in hvalevredno, da je Ljubljana začela uvidevati, da morajo naši obmejni bratje dobiti iz nje, če že ne materijelne, pa vsaj moralne podpore. S prosveto k svobodi; ob Adriji je naša bodočnost!

„**Ljudski oder**“. Društvo s tem imenom se je ustanovilo dne 16. marca t. l. v Trstu. Društvo ni politično in je namenjeno predvsem delavcem in prostemu ljudstvu. Namen mu je izobrazba prostega ljudstva; začelo se bo s poukom v čitanju, pisanju in računanju. Oziralo se bo tudi na socialna vprašanja in se bodo prirejale v to svrhu poljudna predavanja. V ta namen se je naprosilo za sodelovanje „Akademijo“. Nam se zdi to važen korak in znaten napredek v tržaškem narodnem življenju. Ljudstvu izobrazbe!

Nemški nacijonalec — slovenski (!) knjižničar je profesor Peerz na ljubljanski ženski pripravnici.

Šola in dom. Kakor kmet brez orodja ne more orati, ne kopati, tako se nauče otroci brati le iz knjig, pisati pa le s pomočjo papirja, dobrega črnila in peres. Ker je v šoli vsak napredek brez knjig i. t. d. nemogoč, se pametni stariši nikdar ne branijo — tudi če imajo dovolj drugih izdatkov — kupiti otroku šolske potrebščine. Desetice, ki jih izdamo v namen, da se otrok kaj nauči, so dobro naložen denar.

Koliko časopisov je na svetu? V Evropi ima Nemčija največ časopisov, namreč 5500; od katerih je 800 dnevnikov. Na drugem mestu je Angleška z 3000 listi, med katerimi je 809 dnevnikov. Francija ima skoro isto število: 2919, od katerih pa izhaja samo četrtina vsaki dan ali pa dva do trikrat na teden. Italija ima 1400 listov; nato pride na vrsto Avstrija, Španija, Rusija, Grška in Švica. Vsega skupaj se izdaja danes v Evropi okoli 20.000 časopisov. V Aziji ne izhaja nič manj kot 3000 redno izhajajočih ali perijodičnih listov. Največ jih je na Japonskem in v Indiji. Japonska ima sama 1500 časopisov. Afrika je glede novin najbolj zanemarjena. Tam izhaja vsaki dan komaj 200 listov, 30 v Egiptu, ostali pa v evropskih kolonijah. Jako veliko tega blaga ima Amerika; v Združenih državah se izdaja 12.500 časnikov, od teh jih izhaja vsaki dan 1000, 120 jih izdajajo Zamorci. V Avstraliji imajo malo časopisov. Izračunali so, da pride na 82.600 oseb en časopis, če upoštevamo celi svet.

Radodarni Čehi. Te dni je imelo češko šolsko društvo „Ustředni Matice Skolska“ svoj letni občni zbor, na katerem se je razglasilo, da se je nabralo za šolske potrebe tega društva med Čehi velikansko svoto

614.088 K in 49 v. Ta svota nam jasno pove, kako so naši bratje Čehi vneti in požrtvovalni rodoljubi. Pri njih prihodki in nabiranje za šolsko družbo vsako leto rasejo in so prav lansko leto nabrali okoli 40.000 K denarja več nego v kateremkoli poprejšnjem letu. Ako bi se z enako požrtvovalnostjo nabiralo tudi za našo šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, bi gotovo, čeprav ne tako ogromne a vendar primerne svote zabeležila v svoj letni dohodek.

„**Omladina**“ glasilo narodno-radikalnega dijaštva. Prva številka družega letnika nam je došla. List je v prvi vrsti namenjen dijaštvu in je odločen nasprotnik vsakega nazadnjaštva. Prinaša pa tudi sicer zanimive članke. Urednik novega letnika je naš rojak jur. Ciril Premrl iz Št. Vida nad Vipavo. List toplo priporočamo vsem prijateljem zavedne mladine! — „Omladina“ stane za celo leto samo 4 K.

Narodno gospodarstvo.

Pomanjkanje krme. Prejeli smo poziv deželnega pomožnega odbora glede pomanjkanja krme. Ker poteče rok za vlaganje prošenj z izidom našega lista, se nam zdi prepozno, da bi ga objavili.

Za železnice. Zadnji čas so se v različnih korporacijah potegovali za naše železnice. V železniškem odseku državnega zbora se je posebno krepko zavzel za vipavsko progo dr. Tavčar. Ljubljanski in idrijski občinski svet sta sklenila resolucije, da naj se podaljša vrhniška železnica preko Idrije na Divačo. Vsakdo se kaj briga za nas, le naši poslanci, Drobnič, dr. Krek in dr. Žitnik mislijo, da smo jih volili zato, da bodo lažje roke križem držali ali pa obstruirali na naš račun.

Mlekarska zadruga v Postojni je imela v pretečenem letu **46.075 K 44 h** prometa. Zadružnikov je bilo konci leta 113. Med letom jih je pristopilo 31, izstopilo pa 7. Mleka se je prodalo ali pa za smetano porabilo 155.860 l.

Osemtedenski mlekarski tečaj v Logatcu. Kakor smo že poročali obiskuje ta tečaj 12 učencev. Mlekarski nadzornik g. J. Legvart poučuje kemijo s posebnim ozirom na mlekarstvo in sirarstvo, sirarstvo, živinorejo in o strojih. Knjigovodstvo poučuje g. Ivančič, higijeno pa živinozdravnik g. Majdič. Spisje in računstvo ima tamošnji učitelj. Da se je zasnoval ta tečaj, je za razvoj našega mlekarstva velikanskega pomena. Le škoda, da se ni pouk podaljšal vsaj na 3 mesece, da bi se mogla ogromna učna snov vsaj nekoliko bolj natanko predelati. Vsekako naj se v bodoče gleda, da postanejo mlekarski tečaji nekaj stalnega. Kako krvavo potrebujemo izučen naraščaj za mlekarne priča dejstvo, da imajo že sedaj vsi učenci, ki se šolajo v Logatcu, zagotovljene službe po raznih mlekarnah. Najboljša je ona, mesečnih 80 K s prostim stanovanjem. S časom se bode splošno zahtevalo, da bo v vsaki mlekarni nastavljen tako izšolan mlekar, kajti le na ta

način je upati, da se naše mlekarstvo jednotno uredi in zboljša. Korist, ki je bomo imeli od mlekarske šole, je očitna.

Poučni izleti. V kratkem priredi mlekarški tečaj iz Logateca izlet v Postojno, Prestranek in Koče, da si ogledajo gojenci tamošnje mlekarne in druge gospodarske naprave. Nič drugega tako vrlo ne vpliva na napredek kot dobri vzgledi. Pri nas še vedno premalo cenimo to vrsto pouka. S časom bo tudi v tem oziru boljše. Letos je lepo število naših kmetovalcev potovalo v Švico, in naša kmetijska družba je sklenila uvesti v Ljubljani najuglednejše kmetijsko gospodarstvo vseh panog, da se bodo rojaki mogli od nje kaj naučiti, ako bodo posečali njene zavode.

Pomanjkanje masla, sira in mleka je postalo pri nas jako občutno, čeprav rastejo mlekarne kot gobe po dežju. Pred kratkem se je zopet oglasila neka dunajska tvrdka, ki je hotela da bi se ji dajalo vse maslo, kolikor se ga pridela na Kranjskem. — Gledati moramo na to, da zvečamo množino in dobroto mleka s tem, da se poprimemo vsega, kar se nam dobrega priporoča za povzdigo živinoreje!

Cepilni vosek. Pri cepljenju rabimo toplo mazilo, katero treba vsakokrat, predno se rabi, segreti ali pa mrzlo, tekoče, katerega ni treba greti. Prvoimenovano si napravimo tako: Postavimo lonec na štedilnik ali v žrjavico (ne k plamtečemu ognju) denimo vanj 2 dela čebelnega voska, 1 del smrekove smole in $\frac{1}{2}$ dela svinjske masti. Ko se je vse to dobro stopilo in smo zmes dobro premešali, pridenimo ji še en del gostega terpentina. Potem, ko se je že nekoliko ohladila, jo vlijmo v vodo in jo razdelimo v poljubno velike stružice ali kroglice, katere bomo rabili pri cepljenju. Seveda, je treba mazilo vsakokrat, predno se ga rabi, primerno segreti. — Mrzlo ali tekoče cepilno mazilo si napravimo po Fr. Mayerjevem načinu tako: $\frac{1}{4}$ kg kolofonije in ravno toliko smrekove smole se v loncu stopi, potem se lonec od ognja odstavi, da se nekoliko ohladi, pri- lije se polagoma $\frac{3}{4}$ litra špirita in neprenehoma meša. Ako se vsled mrzlega špirita smola kaj strdi, treba je zmes zopet pri ognju segreti, da se stopi. Da se tekočina pri ognju ne vname, naj se topi na štedilniku ali na navadnem ognjišču na žrjavici. — Sloviti sadjar dr. E. Lukas si napravi mrzlo (tekoče) cepilno mazilo tako: $\frac{1}{2}$ kg smole in 100 g špirita. Tako mazilo najbolje shranimo v pločevinaste škatle. Ako se sčasoma mazilo preveč strdi, naj se zopet segreje in pridene primerno množino špirita.

Ribolov v Ameriki da vsako leto okoli 732 milijonov kg rib v vrednosti 200 milijonov kron.

Pridelovanje krmske pese je postalo tudi za Notranjsko velike gospodarske vrednosti, odkar smo se pričeli baviti z mlekarstvom. Nujno je tedaj potreba, da oni gospodarji, ki imajo molzne krave, kolikor mo- goče veliko pese sadé. Pesa namreč ni le redilna za goved, marveč pospešuje tudi jako izdatno mlečnost krav. Krave, ki dobe poleg dobrega sena tudi primerno

množino pesnih zrezkov veliko bolj molzejo, kakor če bi dobivale le seno. Ker je uspešno pridelovanje pese navadno odvisno od pravilnega obdelovanja in dobrega semena, zato naj o tem podamo nastopne vrstice našim kmetovalcem v pouk. Skoraj povsod, kjer prodajajo semena, dobiti je tudi več vrst pesnega semena in kmetovalec, ki posameznih vrst niti po imenu ne pozna, ne ve kaj naj kupi, da bi mu bolje uspevalo. Največ je takih, ki ločijo peso le po barvi, poznajo namreč le „rudečo“ in „rumeno“. To pa nikakor ne zadostuje. Poznati jo moramo po dobroti in po imenu, ako naj ločimo izmed obilih rudečih in rumenih vrst, dobro od slabega. Skušen notranjski kmetovalec je sadil skoz več let in delal poizkušnje z nastopnimi vrstami: „Mamut“, „Oberndorfska“, „Ekendorfska“, „rumena orjaška“, „rumena valčasta“ itd. Najbolše uspehe je dosegel z rumeno Ekendorfsko (Eckendorfer), ki v naših krajih res izborna vspeva, napravi le malo korenin in je tičij komaj en tretji del v zemlji tako, da je vsak otrok lahko izruje. Korenin sploh ni treba obrezavati; kolikor jih ima se lahko z roko odstrani. Ako hočemo doseči z dobrim semenom tudi dobre vspehe, je treba njivo prav dobro pognojiti in globoko preorati. Najbolje je, ako se njivo že pred zimo preorje in pusti do spomladi v brazdah. Treba je pa tudi pravilno saditi. Na njivo, ki je določena za peso, naj se ničesar drugega ne sadi. Sadimo lahko neposredno na njivo seme ali pa sadike, katere smo si vzgojili doma na vrtu. Bodisi, da sadimo eno ali drugo, vedno moramo saditi v vrste, ki naj bodo 45 cm vsaksebi, sadike pa ena od druge 40 cm. Najpravičnejše se da saditi, ob vrvici na katero smo pred prišli vsakih 40 cm košček belega traku, ki nam kaže kje saditi. Poleg dobrega semena, dobre gnoj- itve, pravilnega oranja in pravilne saditve, je pa tudi še neobhodno potreba, da je njiva vedno čisto opleta in zemlja med vrstami večkrat prekopana.

Gospodarski razgovor.

Dr. H. T.

Notranjci morajo priznati, da je organiziranje ži- vinoreje za-nje življensko vprašanje. Notranjska vsled pomanjkanja vod ni vstvarjena za razvoj večje indu- strije. Dala bi se razviti z organizatornim delom le domača n. pr. lesna industrija. Poleg gozdoreje, ki pri- haja v poštev le za nekoliko veletržcev, ostajajo torej za ekonomično organizacijo Notranjske le različne panoge živinoreje. Kakor sem pa povdarjal že v svojem prvem pismu, bo imela organizacija živinoreje velik pomen le tedaj, ako se ji da industrijski značaj potem dobro urejenega združništva. Predpogoj živinoreje je raz- umno pridelovanje krme in razvoj travništva. Notranjcem nastane torej prvo vprašanje: Kako si izboljšati in razširiti senožeti in kako vdobiti prehod iz sedanjega sistema prodajanja sena do zboljšanja travnikov in reje živine?

O tem razpravlja dopisnik iz Pivke na strani 74, ter priznava, da bi se število goved lahko podvojilo, ako bi se seno ne prodajalo, a dostavlja: „vsled slabega denarnega položaja ne moremo takoj živiti več glav živine. Kajti to, kar bi nam rešilo senožeti in polja, namreč živinska krma, smo siljeni prodajati;“ „prodamo namreč navadno $\frac{2}{3}$ sena — par prešičev.“ — Predlaga torej brezobrestna posojila v svrhu, da se ustavi prodajanje krme in poviša rejo živine.

Kedar sem do sedaj nastopal med ljudstvom, nikjer se nisem dotikal s posebno vnemo vladnih in deželnih podpor. Povsod sem povdarjal geslo: „Pomagaj si sam in pomaga ti bog.“ Pod tem geslom sem pričel leta 1897. ekonomično preustrojitev razmer na Goriškem in povsod smo pod tem geslom bolje vspevali, nego pa tam, kjer se je le prosjalo in delalo z izprošenimi sredstvi. Ne izključujem brezobrestnih posojil in subvencij kot popolnoma nepotrebnih; ali prošnja po teh je še-le tedaj upravičena, ako so udeleženci že sami poprej nastopali z lastno močjo in mislijo in dotični vspehi že jamčijo za koristno uporabo podpor in brezobrestnih posojil.

Jako poučna v tem oziru je zgodovina preporoda kmetijstva na Danskem. Kmet Danec pravi, da je oni, ki išče državne podpore, odvisen od birokracije in da ta odvisnost jemlje kmetu ponos in svobodo. Po državnih denarjih Danec seže le tedaj, kedar gre za pomoč bajtarjem, kmetiskim delavcem, sploh onim, kojega imajo kmetje med seboj za reveža. Danski kmet lahko tako govori, ker si je sam pomagal iz ekonomičnega propada. Zato ve, kaj je samopomoč in vzajemna pomoč.

Danska ima približno 39.000 km^2 površja z 2.400.000 prebivalci. Slovensko ozemlje: Kranjsko, Goriško, Štajersko in Koroško pa ima približno 23.000 m^2 in 1.200.000 prebivalcev. Iz tega sledi sicer, da je Danska nekoliko bolj obljudena in rodovitna. Ista ima vendar mnogo neproduktivnega sveta v peščinah, kakor tudi nam brani gorovje obdelovanje znatnega dela našega sveta.

Kako si je Danska pomagala po lastni združni organizaciji, po samopomoči potem industrializacije živinoreje, kažejo naj nekateri podatki. Leta 1882. je bilo na Danskem le 15 mlekar, leta 1901. pa že 1057. Ustanovitev ene mlekarne zahteva sedaj okoli 26.000 K obrtnega kapitala. Te zadruga so dobivale mleka od 842.000 krav. Zadruga med seboj so v zvezi, od katerih ena sama v Jutlandu šteje 500 zadrug, ki so imele leta 1899. okoli 370.000 K dobička. O pričetku zadrug rabilo se je za 1 kg surovega masla 40 l mleka, sedaj pa le 26—28 l . — Zadruga imajo v službi kot uradnike večšake kmetijstva in živinorejstva, ki niso končali le srednjih, ampak tudi visoke strokovne šole. Nadzorniki mlekarne so mnogokrat učenjaki v teh strokah.

Kmalu po prospevanju govedoreje je pričel Danec z rejo svinj in kureline. Industrializacija govedoreje t. j. izkoriščanje produktov od govedine je zahtevala vse moške moči in obenem odvzela podrobno delo pri govedini ženskam in otrokom. Ko so prevzeli moški oskrbo-

vanje mlekarne in so dajale mlekarice potem strojnega obratovanja mnogo mlekarniških odpadkov, se je po sebi zasnovala druga gospodarska organizacija, ki daje danes toliko dobička, kakor govedoreja sama: namreč reja svinj in kureline. Tudi to se je po vrsti organsko razvilo s tem, da se je razvila najprej svinjereja in kakor se je ta zopet industrializirala s tem, da so se napravile zadružne mesnice, kjer se je prekajalo in sušilo meso, se izdelovale klobase in drugi enaki pridelki in se po drugi strani prirejalo piča na debelo po strojih, tako je končno preostajalo delo za ženske in otroke po končani šolski dolžnosti in to delo se je zopet organsko osredotočilo na rejo kureline.

Povdarjam to posebno in opozarjam na važnost sodelovanja žene pri narodnem gospodarstvu. Žalibog se pri nas Slovencih ženska pri gospodarskem delu ne vpoštevata. Imamo sicer pregovor, kateri pravi: „žena podpira tri vogle,“ noče se pa povdarjati, da se mora dejanski razumeti pod temi tremi vogli ne-le delo z otroki, ampak velik del gospodarstva pri hiši. (Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Jako pogosto prihajajo od raznih strani na uredništvo vprašanja o najrazličnejših stvareh, o katerih bi naši prijatelji radi imeli kako pojasnilo. Prosimo dopisnike, da nam naznani natančno svoj naslov. Opozarjamo pa, da ima v prvi vrsti pravico do vprašanj oni, ki je naš naročnik. Kdor še to ni, tudi lahko kaj vpraša, a priloži naj vprašanju tudi naročnino na „Notranjca“. V bodoče bomo tudi odgovore objavljali v listu in sicer one, ki bi utegnili zanimati vse čitatelje.

Vprašanje. Kako je s šolskimi zamudami? Ali se more otroka obdržati doma, če nima slučajno dobrih čevljev, ali zato, ker ga včasih potrebujemo pri delu? (I. S. v R.)

Odgovor: Ne! Po zakonu so opravičene zamude le: 1) če je otrok bolan, 2) če so otrokom stariši bolni, 3) če so pota tako slaba, da otrok ne more v šolo. Iz drugih vzrokov otrok ne sme izostati iz šole, sicer je učitelj po zakonu hočeš nočeš **prisiljen**, da naznani stariše.

Za kratek čas.

Evina zunanost. V šoli so čitali zgodbe sv. pisma. Katehet pokliče Radovančka. Ko ta prečita stavek: „Človeku ni dobro samemu biti, ustvariti ti hočem tovarišico,“ obrne. Po nesreči zgrabi več listov skupaj in čita v pripovedi o Noetovi barki dalje: „ki bo 300 čevljev dolga, 50 široka, 30 pa visoka. Namaži jo zunaj in znotraj s smolo.“

Gos pod mizo. Prineso pri pojedini celo pečeno gosko na mizo. Hišni gospodar vzame nož, da jo razreže. Ker pa pri takem poslu ni bil ravno spreten, spodrkne mu nož in goska zleti pod mizo. Ker je domači pes čakal pod mizo na kosti, ki so mu svatje

pridno metali, zakriče takoj vsi „Mrš! Mrš!“ da bi psa splašili. Gospodar pa reče mirno: „Nič se ne bojte! Pes je ne dobi, z obema nogama stojim na nji!“

Kaj znajo mati. Milica: „Moja mamica igrajo na glasovir, tvoja pa ne!“ — Milan: „Moja pa vžamejo vse zobe iz ust. Tega pa tvoja ne morejo!“

Mala oznanila.

100 starih centov nemške detelje (lucerne) in sena »Kravinje« je na prodaj pri Antonu Milavcu v Dolenji Vasi pri Cerknici.

Ročni voziček na 4 kolesih, dobro ohranjen, ena tehnična decimalka, cela stotniška obleka gasilnega društva (plašč, pluza, hlače, čelada itd.) 1 munga in več drugih stvari je po ceni na prodaj. Več se izve pri Josipu Inocente v Postojni.

Posestvo $\frac{3}{4}$ ure od Trsta, ki obsega 2 orala zemljišča in primerno hišico, je pod ugodnimi pogoji in po zmerni ceni na prodaj. Pojasnila o tem daje Leopold Dekleva v Vremskem Britofu.

Trgovski vajenec (učenec) poštenih starišev, ki je z dobrim vspehom dovršil vsaj ljudsko šolo in ki ima veselje do trgovine se sprejme v trgovino Antona Ditricha v Postojni.

5000 javorjevih drevesc nad 1 m visokih je naprodaj do 15. aprila pri Josipu Deklevi v Postojni.

Dva ali tri hlapce za pri kravah, kateri znajo tudi molzti, se sprejme o sv. Jurji v službo pri Josipu Deklevi v Postojni.

Konjska oprava za enega konja (Englischeschier) kakor tudi 1 neobrabljen šivalni stroj za krojače prodaja po ugodni ceni gospa Josipina Kraigher v Postojni.

Koleselj polpokrit, še jako dobro ohranjen, se po ceni prodaja pri Ferdinandu Gaspariju v Postojni.

9 dobro ohranjenih oken 150 cm visokih in 90 cm širokih iz macesnovega lesa prodaja po nizki ceni Fran Paternost »Narodni hotel« v Postojni.

Dva mizarska pomočnika sprejme takoj Franc Šemerl, mizar v Planini pri Rakeku.

Več sto lepih visokodebelnatih jabolčnih in nekaj hruškovih dreves prodaja krajni šolski svet v Postojni. Cena od 50 do 90 h komad.

Več sto divjih kostanjev, visokodebelnato krepko drevje za drevorede ima po ceni na prodaj trško oskrbnništvo v Postojni.

Kolarskega učenca (vajenca) krepke postave, ki je spolnil 14 leto in ima veselje do kolarskega obrta sprejme Jakob Žitko, kolar v Dolenjem Logatcu.

E 15/5.

6.

Dražbeni oklic.

Po zahtevanju g. dr. Antona Perko, okrožnega zdravnika v Senožečah, zastopane ga po g. dr. Božidarju Vodušek-u bo

dne 27. aprila 1905

dopolodne ob 9. uri pri spodaj oznamenjeni sodniji, v izbi št. 5 dražba zemljišča vložek št. 460 k. o. Postojna, obstoječega iz parc. št. 274 hiše z dvoriščem, parc. št. 2432/3 vrta, parc. št. 2432/1 njive in parc. št. 2433/2 njive.

Nepremičnini, kojo je prodati na dražbi, je določena vrednost na 12.800 K.

Najmanjši ponudek znaša 12.800 K; pod tem zneskom se ne prodaja.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek i. t. d.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodniji, v izbi št. 6. med opravičnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodniji najpozneje v dražbenem obroku, pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljaviti glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodniji, kadar niti ne stanujejo v okolišču spodaj oznamenjene sodnije, niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za dražbo.

Določitev dražbenega obroka je zaznamovati v bremenskem listu vložka za nepremičnino, kojo je prodati na dražbi.

C. kr. okrajna sodnija v Postojni, oddelek III., dne 16. sušca 1905.

Razglas.

Razpisuje se zgradba

vodovoda za vasi Slavina, Koče in Žeje

cenjenega na 53.600 K. — Ponudbe se vlagajo **do 22. aprila 1905** zapečatene pod naslovom: „Ponudbe za zgradbo vodovoda za vasi Slavina, Koče in Žeje“, s 5 % varščino, bodisi v denarju ali vrednostnih papirjih podpisane županstvu.

Načrti in proračun so razporejeni v občinski pisarni na kolodvoru v **Prestranku**. — Županstvo ima pravico oddati delo ponudniku ne glede na ponudene cene.

Županstvo občine Slavina

dne 5. aprila 1905.

Našim odjemalcem!

Tovarna testenin se bliža svoji dovršitvi. Ne bomo navajali ne skrbi ne truda, ki smo ga imeli pri zopetni zgradbi in preosnovi, niti posledic udarca, ko nam je uničil požar našo staro tovarno, saj smo dobili tolikanj izrazov simpatije, ne le od strani cenjenih trgovcev, temveč tudi od strani spoštovanih konsumentov, da nam je to dalo moč, poprijeti se dela s podvojeno silo.

Udarec našel nas je popolnoma nepripravljene, in ker nam je bilo na tem, tovarno ne le opremiti z novjšimi napravami, temveč jo tudi opremiti za večjo produkcijo, nam ni bilo v zlic vsemu naporu mogoče preje z izdelovanjem pričiti.

Nikdar nismo mislili, da si zamore kako podjetje v vseh krogih toliko zaupanja pridobiti, kot je tega naše deležno postalo. Zdi se nam, kot bi bilo naše podjetje nekaka narodna last, da se je narod veselil, ko je videl, da raste in procvita, a se žalostil, ko nas je nesreča zadela. Ako imamo tako zaupanje ob strani, potem se ne bojimo udarca, in naj je bil še tako ljut.

Od vseh strani dohajajo nam vedno vprašanja, kdaj vendar pričnemo. Pisma govore, da se še le sedaj ve prav ceniti naše testenine, ko jih ni; slišali smo celo, da so se po požaru naše testenine iskale in plačale po dvakratno višji ceni kot prej. Večina trgovcev nam piše, da ne prodajajo testenin, odkar so jim naše pošle, ker se je vsak poskus, vpeljati druge, izjalovil.

Ne bode dolgo trajalo, in naše testenine bodo zopet na prodaj. Dal Bog, da bi jih nikdar več ne zmanjkalo.

Prva kranjska tovarna testenin
Žnideršič & Valenčič
Ilirska Bistrica.

Notranjci, berite, širite in naročajte „Notranjca“!

Zahvala.

Podpisani pogorelci se glavnemu zastopništvu zavarovalne banke »Feniks« v Ljubljani prav toplo zahvaljujemo za točno in pošteno izplačevanje celega zneska, za katerega smo bili pri dotični zavarovalni družbi zavarovani.

V Rakitni, dne 3. aprila 1905.

Franc Kržič, Martin Kranjc, Cecilija Bezek.

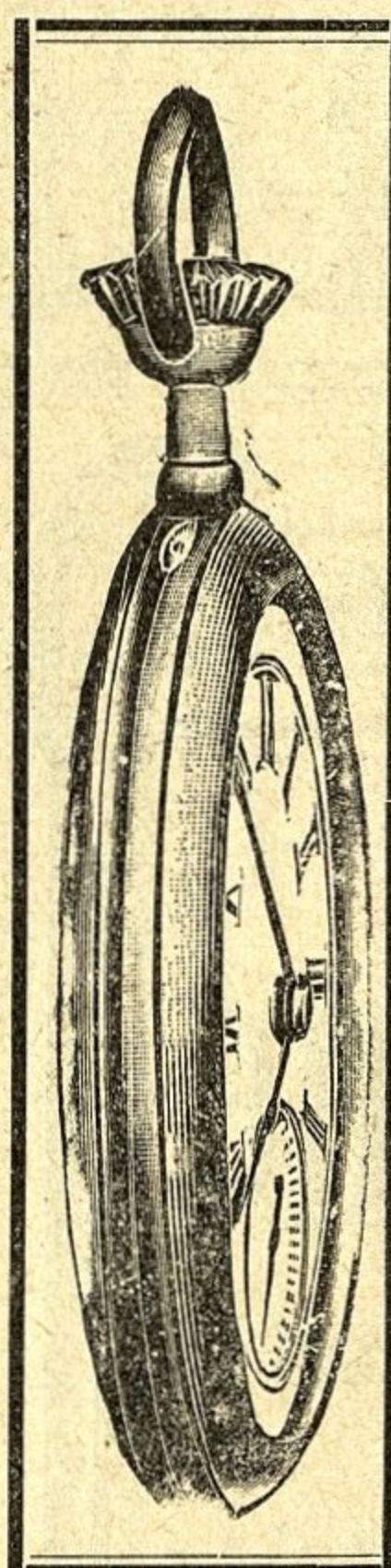
JOSIP JURCA

krojaški mojster

na Jamski cesti št. 243 v Postojni

se priporoča v izgotavljanje moških oblek, kakor tudi uniform po najnovejšem kroju.

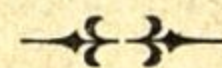
Solidno delo in zmerne cene.

Zahtevajte cenike zastonj in poštne prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka na debelo in drobno.

U r a r

in trgovec zlatnine in srebernine, delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v Bielu, Genovi in Glashütte.

P. n.

Slavnemu občinstvu najvljudneje naznanjam; da sem otvoril popolnoma na novo urejeno

— krojaško obrt —
v Viktor Zupanovi hiši pri cerkvi v Postojni

in se priporočam slavnemu občinstvu za izvrševanje najelegantnejših in najsolidnejših moških oblek ter sploh vseh v mojo stroko spadajočih del.

Z velespoštovanjem

Andrej Bizjak,
krojaški mojster v Postojni.

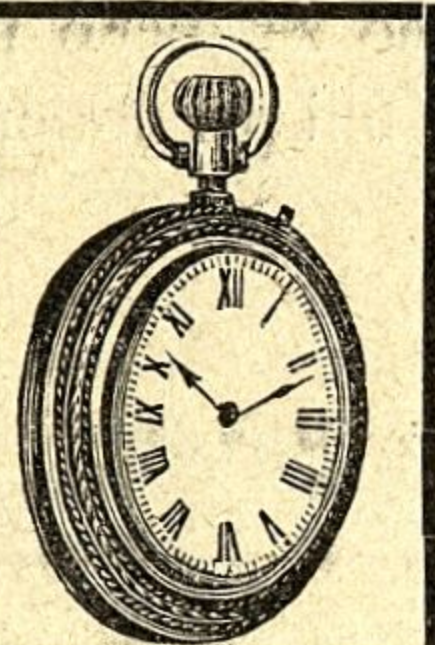
Slavnemu p. n. občinstvu priporočam svojo

veliko zalogo raznovrstnih ur

kakor tudi vse potrebščine za

== kolesarje in hišne telefone. ==

***** Cene nizke. *****

Popravila ur in koles se hitro in po najnižjih cenah vrše.

Za obilen obisk se priporoča

Matija Petrič,

urar in mehanik v Postojni.

Najnovejše moderno opremljeno
kopališče

tik hôtela.

Gostilniški vrt s
prijazno utico.

Hôtel TOMŠIČ
Dobro znani
Ustanovljen 1. 1885. Ilir. Bistrica. Ustanovljen 1. 1885.

Priporoča :

pristna vina in izborno
pivo.

Dobra kuhinja, zmerne cene.

Prenočišča

za p. n. gg. goste po nizki ceni.

Usojam si slav. občinstvu naznanjati, da sem prevzel

R. Valenčičevo (Fadgučevo) gostilno v Trnovem

v najem in bom točil vedno najboljša istrska vina
ter postregel z dobrimi gorkimi in mrzlimi jedili.

Za obilen obisk se toplo priporoča

udani

Fr. Znidaršič.

V Trnovem, 20. marca 1905.

40%

manj delavske sile potrebujejo gasilna društva pri brizgalnicah najnovejšega zistema in prenosom ravnoteža, odlikovanega v Pragi na razstavi leta 1903, izumitelja in tvorničarja

R. A. SMEKALA

iz Smihova. •• Podružnica Zagreb.

Ti stroji delajo desno in levo, eno- in dvomlazno 30 do 35 m mlaza. Skladišče vseh gasilnih potrebščin in gospodarskih strojev itd.

Tudi na obroke.

S spoštovanjem

podružnica R. A. Smekal.

Šolske tiskovine

priporoča

— tiskarna —

J. Blasnika naslednikov

v Ljubljani.

o o o

Istotam izvršujejo se tudi

vsa druga tiskarska in litografska dela.

Fr. Stupica

Ljubljana

= Marije Terezije cesta št. 1 =

v Ančnikovi hiši poleg Fišovca

priporoča

Portland- in Roman-cement, železniške šine, traverze, storje, dratence, kovane cevke, ključavnice in okove, štedilnike in peči, pumpe za vodo, pocinjene, svinčene in asfaltirane cevi, nagrobne križe, kotle za klajo, kuhinjsko opravo, mrežo in bodečo žico za ograjo, mizarsko in ključavničarsko orodje.

Velika zaloga

slamareznic, čistilnic, gepeljnov, mlatilnic, plugov, bran in samokolnic.

Hôtel „Ilirija“

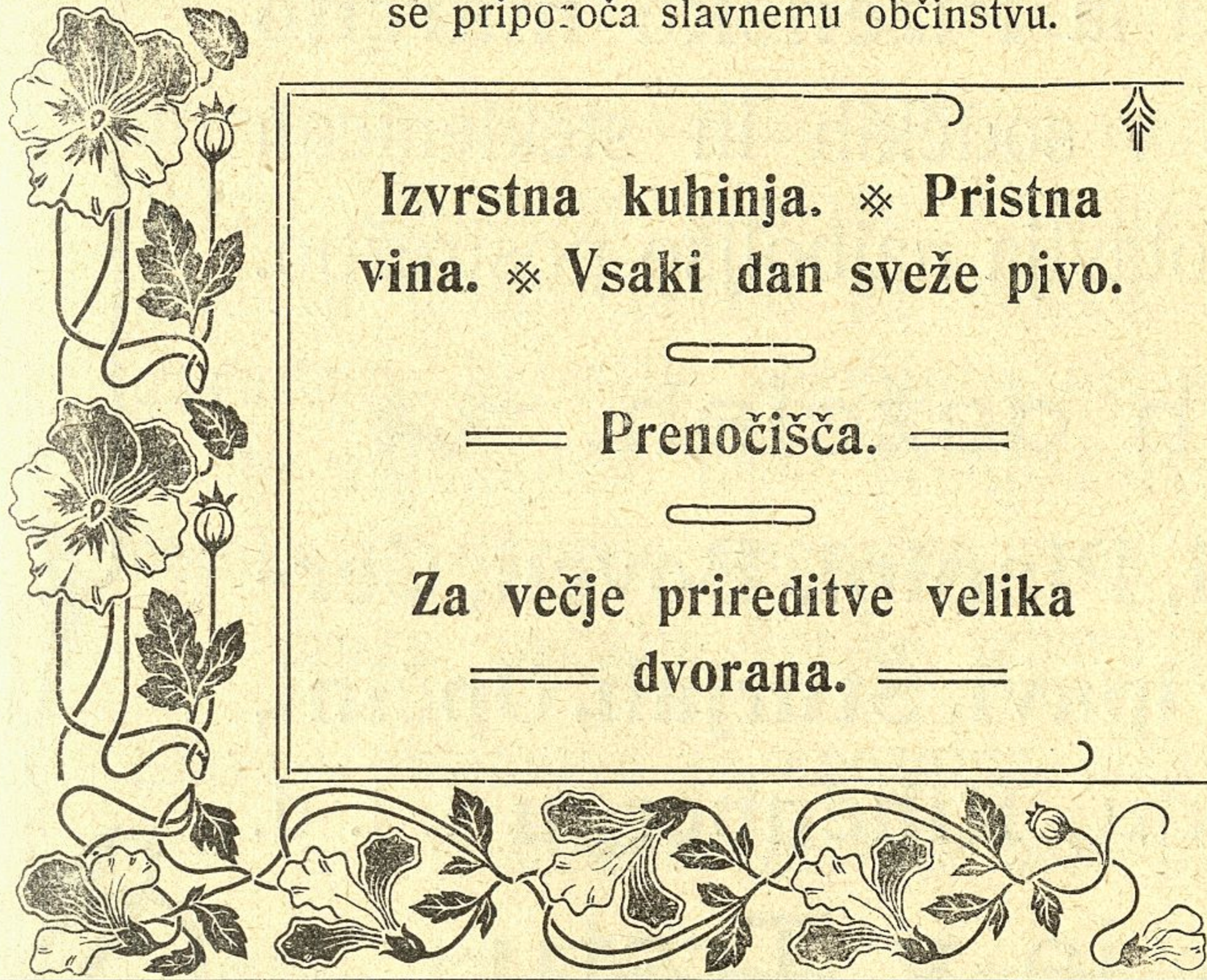
v Ilirski Bistrici

se priporoča slavnemu občinstvu.

Izvrstna kuhinja. * Pristna vina. * Vsaki dan sveže pivo.

— Prenosišča. —

Za večje prireditve velika dvorana.

Hôtel „Ilirija“

Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 22

— tri minute od kolodvora. —

Udobni restavracijski prostori; moderno urejena **kavarna** z dvema najnovejšima biljardoma ameriškega sistema; lepo, na novo urejene sobe za prenočevanje.

..... Kopalne sobe v hiši.

Točijo se najboljša štajerska naravna vina, pristni dolenski cviček iz Gadove peči, kakor tudi priljubljen hrvaški pelinkovec.

— Izborna kuhinja. —

Postrežba točna. o o Cene nizke.

Za mnogobrojen obisk
prosi spoštovanjem

Fric Novak.

Ivan Zwölf

sobni slikar in pleskar

— v Postojni.

Prodaja barv, firneža, laka, čopičev i. t. d.

Priporoča se slav. občinstvu za naročila v njegovo stroko spadajočih del ter zagotavlja — točno in solidno postrežbo. —

Svetovnoznana

postojnska jama

odprta je vsaki dan ob pol 11. uri dopoldne in je izključno električno razsvetljena.

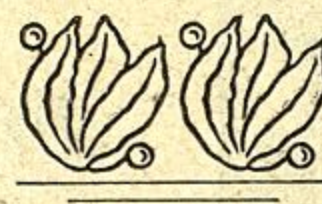
Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Pekarija in trgovina

— raznega blaga. —

Velika zaloga pristnega vrtnega in poljskega

semena,

Barthelnovega apna za klajo živine in

 rudeče soli.

Ludovik Ditrich, Postojna.

Izvozna pivovarna in sladnica

— v Senožečah —

priporoča priznано najboljšé à la Plzensko marcno kakor tudi **eksportno pivo** v sodčkih in steklenicah po konkurenčnih cenah in zagotavlja najboljšo postrežbo.

➡ **Izvoz po vseh deželah.** ➡

Zaloge se nahajajo v Postojni, Planini, Bovcu, Cerknici, Logatcu, Št. Petru, Vipavi, Šturjah, Opčini, Proseku, Kozini, Podgradu, Rihenbergu i. t. d.

Glavna zaloga je v Trstu.

Velika trgovina specerije, galanterije, železa, porcelana, stekla, barv,
— kolonijalnega blaga na debelo in drobno in pekarija —

Anton Ditrich v Postojni

priporoča za prihodnjo spomlad svojo **bogato zalogo zanesljivo kaljivih poljskih semen** kakor: deteljo domačo in nemško (lucerna), peso orjaško (Oberdorfer, Eckendorfer in Mammuth), ki se v naših krajih izredno dobro ponaša, razne trave, kakor francoska in italijanska travulja, mačji rep itd. ter vsakojakega **vrtnega semena**, osobito veliko izber cvetlic.

— Prodaja rudeče soli in redilnega praška za živino. —

Fino pecivo raznih sladčic, fina namisna vina v steklenicah, raznovrstno žganje, osobito zelo priporočljiv je zdravilni konjak in fini rum. Ruski čaj. Razna rudninska voda.

Zastopstvo za Notranjsko priznано najboljšega strešnega krila „ETERNIT“, patent Hatschek. ➡

Zaloga Portland in Roman-cementa na debelo

— ter vsih potrebščin za stavbe. —

Cene najnižje in povsem konkurenčne.

➡ Trgovcem primeren popust. ➡

Za veliko noč!

Manufakturna in modna trgovina

POSTOJNA

P. JAŠKE

POSTOJNA

priporoča svojo veliko zalogo manufakturnega in modnega blaga, kakor: sukno, hlačevino, plavino, kambrik, cefirje, satene, batiste, svilnato blago, belo in tricot perilo za moške, namizne prte, posteljna pregrinjala in garnituro, brisalke, servijete, svilnate in volnene rute od najpriprostejših in do najfinejših, pase, predpasnike, svilnate šerpe, žepne robce, čepice za otroke in odrasle, nogavice vseh vrst, raznovrsten okit za ženske obleke, čipke, nadalje veliko izbero modernih kravat in ovratnikov itd.

Slavno občinstvo se opozarja zlasti na znižane cene v beli kontenini, na domače in fino belo platno in na izvrstni chifon!

➡ Zaloga otroških vozičkov! ➡

Za veliko noč!

T. TOLLAZZI

Dol. Logatec

trgovina z mešanim blagom na debelo in drobno.

Zaloga železnine: lita železna posoda, žage, pile, verige, žebli, žice, železna in pocinjena ploščevina, vlti kotli, šine za kolesa, poljedeljsko orodje, vlite peči itd.

Zaloga Portland- in Roman-cementa na debelo.

Trgovina s porcelanom in steklom: namizne posode, umivalne oprave, namizne viseče in stenske svetilke.

===== **Rum, cognac, namizna vina.** =====

Razne rudninske vode, Rakocy, Emma-Quelle, Preblavska Radgonska in Rogaška.

Zaloga papirja, pisarniškega, šolskih zvezkov, svilnatega papirja, raznovrstnih razglednic itd.

Prodaja oljnatih in prstenih **barv**, firneža; laka čopičev, karbolineja, lepa za mizarje.

Trgovina s poljskim in vrtnim semenom in poljskimi pridelki. Raznovrstna vina, kakor istrijsko, dolenjsko, dalmatinsko, štajersko in vipavsko na debelo in drobno.

Trgovina z
usnjem.

IVAN SEUNIG

Trgovina z
usnjem.

LJUBLJANA, Stari trg 7.

Priporoča svojo dobro urejeno zalogo **podplatov**, enojnih, dvojnih in trojnih švicarskih **vachè. hemlok** (na podplatih) **waldivia, Australia, Croupons** raznih mark, **Vachè-Croupons** pristnih švicarskih podplatov, notranjih podplatov, **teletine, kravine** in **likanega usnja** kakor tudi **čohovine** (Pittling) lastnega izdelka. — **Lakirano, sedlarsko, jermenarsko, knji-goveško, jelenovo** in **kozje usnje**. — **Čevljarske potrebščine, kopita** in **vsako-**
===== **vrstno orodje.** =====

Vedno v zalogi: **Prava francoska teletina, Satine, Kid-usnje** in **irhovina** (Chevreaux), **ruska juhtovina, kože in golenice, ribji** in **goveji loj, ribja mast** in **degras** za **strojarje, laneno** in **rudninsko olje** ter **olje zoper prah.**

◇ ◇ ◇
————— **Direktni uvoz.** —————

◇ ◇ ◇
Kupuje in prodaja: **ježice, volno, ščetine, mezro** in **raovco.**

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

• posluje •

vsak petek od 9.—12. ure dopoldan.

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

➡ **Daje posojila po 6%** ➡

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

— ○ ○ ○ —

Promet leta 1904 znaša **1,030.010 K 11 v.**

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob drugih delavnikih.

Izhaja dvakrat na mesec. Velja po pošti prejeman za celo leto 2 K, za pol leta 1 K. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — **Naznanila** se računajo za celo stran 25 K, za pol strani 15 K, za četrt strani 8 K, za osminko strani 4 K. **Mala oznanila** po 20 vin. od petit-vrste. Ako se inserati večkrat tiskajo, ceneje. — Uredništvo in upravnništvo se nahaja v **Postojni hišna št. 256.** — Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo, rokopisi ne vračajo.